

Reni Manova

(Sofia University St. Kliment Ohridski)

Innovative Practices in Language Competence Evaluation

Abstract: The main goal of this review is to present the new book titled *Bulgarian as a Foreign Language. Tests for levels A1, A2, B1, B2, C1, C2* by E. Hadzhieva, R. Vlahova, V. Shushlina. I. Velkova, V. Baycheva. The article makes an overview of the types of test problems proposed in the book and emphasises the significant contribution of E. Hadzhieva et al. in the field of language competence evaluation.

Key words: test, level of acquisition, evaluation, contribution

Рени Манова

(София, Софийски университет „Св. Климент Охридски“)

Иновативни практики в доцимологията

Елена Хаджиева, Радка Влахова, Весела Шушлина, Йорданка Велкова, Венера Байчева. Български език като чужд. Тестове за нива A1, A2, B1, B2, C1, C2. ИК „Гутенберг“, София, 2015

Появата на пособието *Български език като чужд. Тестове за нива A1, A2, B1, B2, C1, C2* на ИК „Гутенберг“ (2015) е поредното доказателство за професионализма и методическото усърдие на Елена Хаджиева и нейния колектив, изявени в полето на българската приложна лингвистика.

Тестовите задачи, присъстващи в помагалото, подsigуряват съграждането на значими за изучаващия български език социокултурни контексти. Е. Хаджиева подчертава: „в глобален план приоритет в учебните политики по отношение на чуждоезиковото обучение се отдава на използването на тестови комплекси, чрез които се определя не само степента на комуникативната компетентност, но и различаването на културно специфичните дискурси и културната идентичност на целевата страна“ (с.7).

Оценяването (доцимологията) на придобитите знания, умения и компетентности е комплициран и в същото време ключов процес, съпътстващ обучението по чужди езици. Чрез решаването на тестови задачи се подsigурява необходимата обратна връзка за равнището на усвоеност на изучавания материал.

В помагалото е открито прилагането на тестовете като значима методическа процедура с оглед на конструктивисткия дизайн за учене, според който главната цел на преподаването

е изучаващият чужд език да се приобщи пълноценно към обществото, като участва в конкретни комуникативни роли и автентични ситуации на общуване.

Трябва да се отбележи, че тестовите задачи в пособието са разработени в съответствие с „международните стандарти, практикувани в езикови центрове като Кеймбридж, Оксфорд, МГУ „М. В. Ломоносов“ и др.“ (с.7).

Уместно е да се подчертае, че основната характеристика на теста, приложен в чуждоезиковото обучение, е неговата измерителна способност. Измерителната способност се проявява в определянето на нивото на познание за различните езикови компоненти в определен етап от изучаването им. Освен това използването на тестови задачи, които са унифициран стандарт за проверка на знанията, дава възможност да се съпоставя равнището на подготвеност на отделните обучаеми.

Измерването на знанията чрез тестови задачи позволява да се оцени компетентността на учещия, но също така и ефектът от работата на преподавателя, от приложените методи на обучение. Използването на резултатите от тестовете спомага при модифицирането и усъвършенстването на методическата стратегия, а не служи единствено за еднократно измерване на равнището на подготвеност.

Основната цел на тестовите задачи, разработени в пособието, е чрез провеждането на прецизни процедури да се проследи усвояването на езиковия материал от чужденците. Акцент се полага върху спецификата на българската лексика и граматика, както и върху проверката на базисните умения: рецептивни (четене, слушане) и продуктивни (писане, говорене).

Тестовете са структурирани на основата на пет компонента, покриващи необходимите знания за съответното равнище:

Четене

Писане

Граматика. Лексика

Слушане

Говорене

В пособието присъстват няколко типа тестови задачи:

Затворени тестови задачи за множествен избор (избира се верният отговор между дистракторите).

Отворени тестови задачи за създаване на текст по зададени критерии.

Тестови задачи за оценяване на устната реч под формата на индивидуално говорене (монолог) или диалог по зададена тема.

Чрез затворените тестови задачи за множествен избор се проверяват знанията по граматика и лексика. Например за ниво А1 се откриват задачи, свързани с употребата на пълния и краткия определителен член:

Компютър ... на Митко е в офис

А) компютъра/офисът

Б) компютъра/офиса

В) компютърът/офисът

Г) компютърът/офиса (с. 17)

Рецептивните умения на чужденците за четене на текст също се проверяват със затворени тестови задачи за множествен избор. Въпросите предполагат извличането на основната информация, но и разбирането на подробности, търсенето на детайли. Например един от

текстовете за ниво B2, който е предложен за четене, е озаглавен *Българските столици*. Инструкцията е да се търси конкретна информация, като се отговори на въпроса:

Кога Преслав става столица на България?

А) след създаването на българската държава

Б) през 839 г.

В) след приемането на християнството от българите

Г) в края на X век (с.41)

Задачите за слушане следват утвърден модел. Например заданието към тест за ниво B1 има следния вид:

Слушайте преподавателя.

Отговорете на въпросите:

Кое е най-ранно заселеното място в София?

Къде се измества административният център на столицата след Освобождението?

Каква е причината за появата на първите софийски квартали?

Материалът, предложен за слушане, представлява откъс от „История на софийските квартали“ (с. 53-54).

Тестовите задания за създаване на текст са два типа. Едните са ориентирани към споделянето на личен опит и преживявания, а другите – към изразяването на мнение по общи, значими за обществото въпроси. Пример за първия тип задача е: *Напишете кратък текст на тема „Моят роден град“* (150 думи) (с. 59), а за втория – *Напишете есе до 500 думи, като изберете някоя от следните теми:*

„Има само едно истинско богатство и то е общуването между хората“ (Антоан дьо Сент Екзюпери)

„Аз съм човек и нищо човешко не ми е чуждо“ (Публий Теренций)

„Който се смее на белега, не знае какво е рана“ (Уилям Шекспир)

Щастието е единственото нещо, което човек може да раздава, без да притежава

Думите обичат този, който ги обича

Не за училището, за живота учим (с. 74)

Въпросите от компонента *говорене* са прицелени към проверка на уменията за създаване на цялостно, издържано изказване, отговарящо на поставената тема. Чрез заданията за устно разискване се установява дали обучаемият прилага най-подходящата стратегия за общуване според ситуацията и дали се подбират най-адекватните езикови средства. Като пример може да се посочи задачата към тест за ниво C2 *Разговор по тема – актуални политически и културни събития – съвременност и тенденции* (с. 81).

Ценен принос на Хаджиева и нейния колектив е, че текстовете в пособието са адаптирани, т.е. съобразени са с потребностите и възможностите на обучаемите, с равнището на владее на езика. Отчита се преходът, който се прави, от основно ниво на владее на езика (A1) до свободно ниво на владее (C2).

Текстовите единици са разнообразни в жанров и тематичен аспект. Сред тях се открояват: диалози в различни комуникативни ситуации (покана за театър, в банката, разговори между приятели и др.), екскерпирани статии от медийния дискурс и интернет пространството, части от книги, монографии. Богатството на текстовия материал отговаря на необходимостта от усвояване на лексика, присъща на различни сфери на общуването. Освен това се разкрива културната специфика на българската идентичност чрез представянето на реалии като *Мадарския конник*, *Панагюрското златно съкровище*, *Музея*

на киселото мляко в община Трън, град Банско и др. Докато решават задачите към текста, обучаемите разширяват своята представа за историята и традициите на България.

Тестът за ниво C2 е снабден с откъс от художествено произведение („Дамата с рентгеновите очи“ на Св. Минков) и от публицистична студия („Духът на отрицание у българина“ на Н. Шейтанов). Присъствието на текстове от различни сфери на общуване цели да провери реторическата чувствителност на напредналите в изучаването на езика за различните стилови регистри, както и умениято за превключване на кода според спецификата на комуникативната ситуация.

Подборът на материала, залегал в основата на тестовете, свидетелства за фин методически усет на съставителите и отговаря на убеждението, че ефективното общуване предполага разширяването на кръгозора и на фонда от налични знания за българската социокултурна среда.

Ключът с верните отговори предоставя възможност за авторефлексия, т.е. обучаемите сами да установят в каква посока е необходимо да работят повече и какъв тип умения и компетентности да усъвършенстват.

Тестовете предлагат модел за проверка на знанията, който е от безспорна полза за чужденците, изучаващи български език. В същото време резултатите от оценителната процедура може да бъдат използвани при т.нар. *анализ на грешките* (error analysis), за да се установи какви трудности се срещат най-често в хода на изучаването на езика на отделните равнища.

Освен че имат практико-приложна стойност при определянето на подготовката на чуждестранните студенти, резултатите от тестовете може да послужат като отправна точка за теоретични изследвания на механизмите за оценяване и учене.

Пособието на Е. Хаджиева и колектив представя изградена методическа стратегия при оценяването на компетентностите на чужденците, изучаващи български език. Проявена е умелост, опитност и изобретателност при структурирането и формулирането на задачите. Убедено може да се отбележи, че помагалото *Български език като чужд. Тестове за нива A1, A2, B1, B2, C1, C2* на ИК „Гутенберг“ свидетелства за престижа и методическата успешност на заниманията в областта на доцимологията и приложната лингвистика в България.